

18. septembril ilmub trükist H. Treffneri gümnaasiumi matemaatikaõpetaja ja Tartu Maarja koguduse köstri Juhan Kurriku „Kiirikirja õpetus” tuhandes eksemplaris. Kiirikirja näide leheküljelt 48.

100 aastat tagasi

Koostanud emeriitprofessor **H e i n o R a n n a p**

1. september

- Kolitakse sisse äsjaalminud kahekorruselisse Tartu vangide laste varjupaika, mis on ehitatud vangimajade eest hoolitsemise seltsi Tartu osakonna rahaga.
- Õppetöö algab Tartu Peetri koguduse uues kolmekorruselises telliskividest suures kooli- ja kogudusemajas, mis 17 sülda pikk ja 8 lai. Hoones on neli klassituba, 300 kohaga koguduse saal, kooliõpetaja ja köstri neljatoalised korterid.
- Jälgimäe mõisale kuuluv asulas Tallinna lähedal avatakse endise vorstivabriku, hilisema Nõmme muusikakooli majas sealne esimene algkool.
- Tartu pedagoogika selts avab kolmejärgulised kolm aastat kestvad *üldhariduslised kursused* täiskasvanutele. Läbi võetakse kogu gümnaasiumikursus, kuid ilma kreeka keeleta.

2. september

- Riia õpperingkonna kuraator saadab keskkoolide juhatajatele eeskirja, mille järgi tuleb sellest õppeaastast õpetada ettevalmistus- ning 1. ja 2. klassis kolm tundi, teistes klassides kaks tundi nädalas gümnaastikat.
- Helilooja ja pedagoog Aleksander Läte alustab Lääne-Euroopast ravilt naasnuna Tartus klaverimängu, laulmise ja muusikateooria eratundidega.

6. september

Peterburi eesti naisühisus avab Aleksejevskaja uulitsas oma õmbluskooli ja naisteenijate varjupaiga. Kooli hooldajateks kinnitatakse pr-d Riomar ja Rennit.

9. september

Tartu vabaülikoolis, mida juhatab professor M. Rostovtsev, algavad ettelugemised. Sel õppeaastal otsustab nõukogu

alandada matemaatika osakonnas õppemaksu viiekümnele rublalt kolmekümnele.

10. september

Tartus Karlova uulitsal alustab tööd uus õppeasutus: *Tartu kooliõpetajate ühiseuse 4-klassiline kaubanduse-kool*.

12. september

Tantsukunsti ülemõpetaja Karl Helmeri tantsukunsti kool Tartus alustab õppetööd „moodistantsudega”: *major, tyrolenne, toréador, directrice* jt.

29. september

Kõik Tallinna kooliõpilased võtavad käsu korras osa Peeter I mälestussamba avamise tseremooniast Heinaturul.

1. oktoober

■ Trükist ilmub Nikolai I gümnaasiumi saksa keele õpetaja H. Baueri „Stareišaja gimnazija v rossii. Otšerki iz prošlogo revelskoi gimnazii imperatora Nikolaja I” rohkete illustratsioonide ja täieliku õpetajate nimekirjaga 1631–1910.

■ Erinevalt üheaastastest pedagoogikaklassidest või -kursustest linnakoolide juures muudab Valga linnakool selle õpetajate paremaks ettevalmistamiseks laiema õppekavaga kaheaastaseks pedagoogikakursuseks.

8. oktoober

Viis aastat vana süüteo pärast vangistatakse Põltsamaa Aleksandri linnakooli, nüüd Šitomiri kaubanduskooli uute keelte õpetaja Villem Vaher, kes oli 1905. aastal seotud revolutsiooniliste sündmustega Põltsamaal, seejärel siirdunud välismaale, lõpetanud insenerikutsega kõrgema tehnikakooli Saksamaal ja naasnud Venemaale.

11. oktoober

Eesti ringkonnas tuntud seltskonnategelase A. J. Janson'i erareaalikool Peterburis avab ukсед uues kolmekordses üüritud majas Jekaterina kanali ääres.

12. oktoober

Ümberkaudsete kooliõpetajate kokkutulekul Vastseliina kirikumõisas otsustavad õpetajad pidada lubamatuks olukorda, kus lapsed peavad küürima kooliruumide põrandaid, ning nõuavad vallavolikogudelt kooliteenijate ametisse seadmist.

16. oktoober

Tartu poeglastegümnaasiumi pedagoogikanõukogu teeb esimesena Balti riikide koolides õpilastele korralduse kanda selgroo kõverdumisest hoidumiseks kooliraamatuid mitte käe otsas, vaid kottides või mappides seljas.

23. oktoober

Algkoolide seaduse eelnõu arutamisel riigivolikogus esineb haridusminister Kasso pikema kõnega, kus rõhutab: kiriklik ja ilmalik kool jäävad eraldi; õppekeeleks jääb kogu Venemaal vene keel, vaid kahel esimesel õppeaastal lubatakse kohalikus keeles õpetada; valitsuse nõudel jääb õpetajate valimistel juhtiv osa koolinõukogudes mõisnike päämeestele; alles jääb inspektorite õigus tühistada koolinõukogude otsuseid.

28. oktoober

Peterburis arutab riigivolikogu algkooliseaduse projekti edasi. Eestimaa saadikud, Vaivara vallakirjutaja Aleksander Teras ja Pada mõisa parun Alfred Schilling, kaitsevad ägedalt emakeelse õpetuse klauslit.

2. november

Järvamaal Ambla vallas sünnib hilisem Jäneda, Moe ja Prangli saare algkooliõpetaja muusikahuviline Jaan Muusikant.

3. november

Tallinna linnavolikogu otsustab asutada Tallinna kõrgema meremeeste kooli, palub kroonult kinni panna Narva ja Käsmu merekoolid ning korraldada Paldiski merekool ümber rannasõidukooliks.

7. november

Vändra kihelkonnas õnnistatakse Käru haridusseltsi kahe klassitoa ja muude tarviliste ruumidega kohalike lapsevanemate annetuste abil ehitatud uus koolimaja.

8. november

Tartu üliõpilased tähistavad Lev Tolstoi surma suure koosolekuga. Rektori keelust hoolimata on tuhatkond üliõpilast koosoleku pidamiseks nõus juba aula ukse lahti murdma, kui rektor siiski annab loa koosolek korraldada. Lev Tolstoi kui „Vene rahu kuninga” mälestuseks on palju sõnavõtte. Otsustatakse saata matusele kolmeliikmeline saatkond.

11. november

Tartu üliõpilaste saatkond, kes kohe pärast mälestuskoosolekut asus sõitma Jasnaja Poljanasse, jõuab ümberistumistega sinna kohale päev pärast Tolstoi matuseid. Seal saadavad telegrammi Tartu üliõpilastele: „Praegu põlvitasime kalli põrnu ees. Kohal on ainult õpilased. Kõik on vaikne, tühi ja kurb. Tagasi jõuame pühapäeval.”

12. november

Senati ukaasi põhjal otsustab Liivi kubermangu talurahva asjade komisjon vabastada vallamaksust kooliõpetajad ja õpetajate seminari kasvandikud.

17. november

Tartu poisslaste gümnaasiumis on Tartu kesk- ja algkoolide õpetajate koosolek koolitervishoiu küsimuses. Märgitakse, et sagedasti esineb kooliõpilastel *sarlak*, *tuulerõuged*, *leetrid*, *difteritis* ja *lökastav kõha*. Otsustatakse: iga kool peab ise end kaitsma külgehakkavate haiguste eest.

26. november

Riigivolikogu võtab vastu määruse, mille järgi koolinõukogudel on õigus rahvalikke ettelugemisi pidada ning lugemistube ja raamatukogusid asutada.

28. november

Õõsel põleb maha Laiuse kihelkonnakooli maja Tartumaal ühes leeritoa, kõstri ja kooliõpetaja ruumidega. Koolipoisid pääsevad teise korruse magamistoast välja särgiväel, mõned tulehaavadega. Koolitöö seiskub.

6. detsember

Tallinnas reaalkooli saalis on Eesti kirjameeste seltsi kirjanduskoosolek, kus päevakorras *Eestimaa* või *Tallinnamaa* kirjutamine ja rääkimine. Seltsi esimehe V. Reimani ettepanekul otsustatakse minna üle vähemkasutatud sõnale: *Tallinnamaa*. Ala kohta, kus eestlased elavad, s.o. Eestimaa kubermang ja Põhja-Liivimaa, kasutada sõna *Eestlastemaa*.

12. detsember

Tartu ülikooli rektor prof Aleksejev jagab välja auhinnad teaduslike tööde eest usu-, õigus-, arsti- ja füüsika-matemaatika teaduskondade üliõpilastele. Kuldauraha saavad J. Eberhard töö eest „Ristimine ja püha õhtusöömaaeg Pauluse juures – sümbol või müsteerium”; A. Ballod töö eest „Kaukaasiamaa botaaniline-geograafiline ülevaade” jt.

15. detsember

Tartu ülikooli administratsioon esitab andmed ülikooli kohta seisuga 1. detsember 1910. a: ülikoolis õppejõude 97, neist 34 korralist ja 22 erakorralist professorit; ametnikke 96; üliõpilasi 2578, neist usuteaduskonnas 126, õigusteaduskonnas 758, arstiteaduskonnas 1176, füüsika-matemaatika teaduskonnas 359, ajaloo-keeleteaduskonnas 159. Gümnaasiumiõpetaja eksami on teinud 17 isikut.

21. detsember

Kuressaare merekooli 31 kasvandikku sooritavad lõpueksamid ja saavad purjelaevade väikesõidu laevajuhi õigused.

30. detsember

Trükist ilmuvad Tallinna kooliõpetaja Ernst Petersoni (Särgava) „Etteütluste kogu: eesti keele õigekirjutuse ja kirja-seadmise õppimiseks”; J. L. Jürgensi ja K. Tasaku „Geograafia õpperaamat” I jagu.

Järgneb.